

EUROOPPALAISEN PULMAN RATKAISU

Pekka Ervastian esitelmä 1.12.1929
(Pikakirjoittanut A.H.)

Adventtina rukoilemme kristikunnassa: „tulcoon Sinun valtakuntasi ja tapahtukoon Sinun tahtosi niin maassa kuin taivaassa.“ Silloin tiedämme, ellemme erityisesti ajattele yksilöitten Jumalanvaltakuntaan tuloa, vaan kansojen Jumalanvaltakunnan toteuttamista, joka taas sisältää Kristuksen antaman kulttuurisysäyksen mukaan aseista luopumisen ja ainaisen kansainvälisen rauhan, että tuo ihanne on niin korkealla ja vaikeasti saavutettavissa, että kansojen todella täytyy kulkea murheen laaksossa ja kenties marttyyrikuoleman kautta, ennenkun sellainen asiantila maanpäällä saavutetaan. Silloin me samalla ajattelemme surunvoittoisesti: ei suinkaan sellainen rauha maan päällä olekaan toteutettavissa, jossa Jumalanvaltakuntaa voisi vähitellen toteuttaa. Kansat niin kristikunnassa kuin muuallakin ovat luodut taistelemaan toinen toistaan vastaan olemassaolon puolesta. Kuinka ne voisivat elää rauhassa keskenään aivan käsittämättömiä uhrauksia tekemättä. Ja jos me säilytämme tuon Kristuksen näyttämän ja opettaman ihanteen mielessämme ja pyrimme saavuttamaan kansainvälisen rauhan, joka perustuu siihen, että emme enää keskenämme vedä miekkaa tupesta, niin meistä tuntuu, että se kansa on todella tuomittu marttyyrikuolemaan, joka sellaisia ihanteita yrittää toteuttaa. Mutta kuka ties me silloin, kun me eteenkatselemme asioita hieman pessimistiseltä kannalta, unohdamme yhden seikan: että me ihmisinä emme ole ainoastaan sielukkaita olentoja, jotka voivat tuntea sielussaan ja koko sisäisessä omassatunnossaan, mikä on todella totta ja korkeinta hyvää, vaan jos muistamme, että ihminen on myös ajatteleva ja järkevä olento, niin kukaties silloin tämä saavuttamattomalta tuntuva ihanne voi astua meitä vähän lähemmäksi; kuka ties silloin tuo

aseista luopuminen ja kansainkeskeinen rauha ei ole niinkään mahdollon ratkaista. Sillä meidän inhimillinen järkemme ja ajatuksemme sanoo meille jo paljon. Se ei jätä omantunnon varaan ihanteiden toteuttamista, vaan se sanoo: teidän täytyy miettiä keinoja, panna järkenne liikkeelle keksiäkseen luonnollisia keinoja ihanteen toteuttamiseksi. Sentähden, kun emme nyt elä 100 tai 200 vuotta aikaisemmin, vaan elämme tänä meidän aikana, niin voimme huomata, että ihmiset ovat aivan kuin vapautuneet järkensä puolesta; ovat oppineet luottamaan inhimilliseen järkeensä ja ajatukseensa ja tulleet siihen, että asioita voi ratkaista ja on ratkaistava myöskin järjen avulla. Me olemme jo useampien satojen vuosien aikana oppineet tieteellisen tutkimuksen kautta, että meidän oma järkemme aistien auttamana on selittänyt meille tämän näkyväisen maailman ja sitä johtavat lait paljon seikkaperäisemmin ja täydellisemmin, kuin mikään uskonto, sokea usko tuhansina vuosina. Nyt me luotamme omiin inhimillisiin ratkaisumahdollisuuksiin ja uskallamme käydä käsiksi aatteellisiin ja moraalisiin kysymyksiin järkemme avulla. Ihminen ei ainoataan ole tunteen ja omantunnon varassa ja näinollen huomaamme, kuinka meidän aikana on monenlaisia liikkeitä, jotka tekevät työtä juuri tämän kansainvälisen rauhan puolesta, tämän ihanteen puolesta. Vaikka kaikki eivät ole siitä tietoisia, niin ovat omaksuneet Kristuksen ihanteen. Ovat ratkaisseet kansainväliset riitaisuudet jonkunlaisen kansainvälisen tuomioistuimen avulla, järjen avulla, ei keskiaikaisella tavalla turvautumalla miekan raakaan voimaan. Näitä liikkeitä, jotka ovat tehneet työtä rauhan puolesta, voi nimittää rauhan liikkeiksi. Sentähden ei meidän tarvitse ajatella niin synkästi, että Kristuksen näyttämä tie kansojen vapautukseen olisi toteutettavissa ainoastaan tuollaisen marttyyrikärsimyksen avulla, vaan että kuka ties se on ratkaistavissa jollakin rauhallisella, järkevällä tavalla; voi ainakin päästä askel askeleelta lähemmäksi tuota ihannetta kohti, jos

käytämme eurooppalaista järkeämme ja länsimaalaista käsityskykyämme. Siten pääsemällä lähemmäksi ihannetta, on antauduttava omantunnon ohjattavaksi. Marttyyrikuoleman kautta eteenpäin meneminen ei enää kenties ole välttämätöntä.

Kun tällä tavalla kiinnitämme huomiomme kansainvälisiin asioihin, kansain vapauteen ja pelastukseen, eikä yksilön pelastukseen, ei siihen toiseen Kristuksen antamaan kulttuurisysäykseen, joka lähemmin koskee yksilöitä ja niiden vapautumista ja pelastumista, niin silloin meidän täytyy tuntea, että voimme hyvin paljon ottaa siltä liikkeeltä, joka nimittää itseään Pan-eurooppalaiseksi liikkeeksi, ja josta on täällä puhuttu ennen. Tämä liike näyttää saaneen tunnustusta poliittisissa piireissä. Yleensä huomaamme, että aatteelliset liikkeet herättävät huomiota ja innostusta muutamissa yleisön piireissä. Niinkuin esim. teosofinen liike kaikkine haarautumineen ja raittiusliike y.m. saavat kannattajia aatteelleen, mutta hyvin vähän ne kääntävät politikon mieltä puoleensa tai herättävät innostusta heissä. He harrastavat niinsanottua politiikkaa, joka puuhaa tämän maailman asioiden kanssa. Mutta ilman heidän myötävaikutusta emme saa mitään aikaan, joka koskee kansain keskinäisiä suhteita. Me saamme kyllä yksilöitä heräämään, elämään uudella tavalla ja levittämään uutta elämän ymmärrystä, mutta me emme saa politikoiden huomiota puoleemme. Joskus he tekevät sen privaatti ihmisinä, mutta eivät yleensä uskalla viedä sitä poliittiseen elämään. Meistä tuntuu, että poliittinen elämä kulkee määrättyjä latuja, sitä on aikojen alusta asti hallinneet määrättyt lait. Ja jos siitä poiketaan, ei menestytä. Jos yht'äkkiä joku politikko ehdottaisi jotain, joka poikkeaisi kaikesta entisestä ja sanoisi: „poistetaan armeija“: niin kohta huomaisi, että on vastarintaa, eikä menestyisi. Ja jos jossakin pienessä maassa kuunnellaan hänen esitystään ja huomataan, ettei se ajatus ollut niinkään tuulesta temmattu, niin sen toteuttaminen vie paljon enemmän aikaa kuin mitä hän oli haaveillut. On hyvin harvinaista, että suuri politikko suuressa,

vaikutusvaltaisessa maassa esittäisi jotakin uutta. Jos niin tapahtuisi, niin on varmaa, että hän kaatuisi.

Merkkillistä kyllä tämä Pan-eurooppalainen ajatus on osattu alunpitäen esittää siksi järkevällä poliittisella älyllä, että se on kiinnittänyt useampien suurpolitiikkojen huomion itseensä. On merkillinen mies tuo kreivi Kalergi, joka pani Pan-eurooppalaisen aatteen alulle ja perusti Pan-Euroopan unioonin. Hän on suuri poliitikko, samalla kun hän on aatteen ihminen ja hänen aatteitaan ovat monet vaikutusvaltaiset poliitikot Euroopassa kuunnelleet. Hän osasi sanoa sen, mikä jo liikkui politiikkojen sydämessä. Hän osasi tuoda ilmi, mitä Streseman ja Brianda on ajatellut. Myöskin muita kuuluisia politiikkoja on liittynyt tähän aatteeseen. Tämä aate lyhyesti sanoen puhuu siitä, että eurooppalaisten valtioiden on välttämätöntä, itse pelastuakseen tulevasta tuhosta, liittyä yhteen suureksi Eurooppalaiseksi liitoksi. Kalergi lukee silloin tähän Pan-Eurooppaan kaikki muut valtiot, paitsi Venäjän. Tuo Venäjän neuvostovaltakunta on hänen mielestään aivan erikoinen maailman valta, joka kuuluu enemmän Aasiaan; ei myöskään Englanti välttämättä siihen kuulu. Hän antaa sen riippua Englannin omasta halusta, koska se on yhteydessä kaikkien dominioiden kanssa ja on luultavaa, että se muodostaa toisen suuren liiton niiden kanssa.

Tämmöinen näkökanta on luonnollisesti jo kääntänyt valtiomiesten huomion puoleensa, varsinkin kun Kalergi seikkaperäisesti esittää, millä tavalla Euroopan valtakunnat voivat liittyä yhteen, millä tavalla voi järjestää ekonomian, millä tavalla kaikki yhteiset asiat ilman, että keskushallitus sekaantuu yksityisiin asioihin. Tämä kaikki on puhuttu sellaisella valtiomiehen nerokkuudella, että meistä on luonnollista, että poliitikot ovat kääntäneet siihen huomionsa. Ja sentähden juuri ei minusta tunnu mahdolliselta, että Kristikunta täällä Länsi-Euroopassa, joka tunnustaa kristinuskon, toteuttaa keskenään rauhan aatteen maan päällä.

Me tuskin voisimme ainakaan virallisesti lukea Venäjää kristityksi. Ja se sanoo itsekin, että se on luopunut kaikesta uskonnosta. Se ei kärsi Jumalaa, ei Vapahtajaa eikä kirkkoja ja hävittää kirkkonsa ja kaikki biografiansa tahtoen olla vapaita kaikesta „vanhasta humbuugista“. Siis ei Venäjää voi lukea kristityksi, jos kohta Venäjän kansa on kreikkalaiskatolisesti kristitty, kuten ennenkin. Mutta tämä meidän Länsi-Eurooppa kuitenkin tunnustaa kristinuskon ja nyt, ainakin tällä hetkellä, se alkaa nähdä poliittisissa piireissä, että Kristuksen ohjelma kansainvälisen elämän suhteen taitaa sittenkin olla toteutettavissa täällä maan päällä.

Nyt meidän aikana tämä Pan-Eurooppa ei kuitenkaan ole ainoa tulevaisuuden näkemys, jossa jokin puoli Kristuksen ohjelmaa toteutuu, vaan on olemassa juuri meidän aikanamme toinenkin näkemys, joka ei ole läheskään saanut sitä huomiota osakseen, kuin Pan-Eurooppalainen liike, mutta joka arvatenkin vielä tulee kääntämään maailman huomion puoleensa. Tästä toisesta näkemyksestä, joka niinikään tähtää juuri rauhan toteuttamiseen täällä maanpäällä, ei niin paljon yksilön vapauttamiseen ja pelastamiseen, kuin juuri joukkojen, kansojen ja valtakuntien pelastukseen, tästä näkemyksestä tahdon nyt vähän puhua.

Se on myöskin meidän aikanamme syntynyt ja kuuluu siihen sarjaan, josta puhuttiin viime kerralla ja josta aina yksi momentti tulee esille aina joka vuosisata aina lähtien vuodesta 1500. Siitä lähtien on aina 100 vuoden perästä näkynyt joku ihmeellinen idea, joka koskee Euroopan valtakuntain elämää. Me puhuimme viime kerralla niistä toisista ja lopetimme Napoleonin näkemyksiin sata vuotta sitten ja nyt olemme meidän ajan, 20:n vuosisadan, 1900:n näkemyksessä. Nyt on taas, tämän vuosisadan alussa, ilmestynyt tämmöisiä näköaloja: toinen niistä on Pan-Eurooppa ja toinen on vähän vanhempi, joka tunnetaan ehkä parhaiten nimellä: Tri Steiner'in kolmijakoate, mutta sen juuret eivät ehkä ole Tri Steinerissä. En tiedä, missä määrin hän

itse on keksinyt tämän aatteen, mutta minulle se on tuttu ennestään, sillä viime vuosisadan loppupuolella, ja 80-luvulla se oli saanut tulkitsijan ja useampiakin niitä Ranskassa. Se kuului aivan oleellisena Ranskan okkultiseen elämään, salatieteilijän ohjelmaan. Eräs ranskalainen salatieteiden tutkija: markiisi Aleksandree de Saints-Yves d'Alveydre, kirjoitti useampia teoksia, joista pääteos oli: la mission des juifs: juutalaisten tehtävä. Mutta on toisiakin kirjoja häneltä, niinkuin esim. la mission des Francais: ranskalaisten tehtävä; sitten on vielä eräs hyvin tärkeä teos: la mission de souverains: hallitsijan tehtävä. Se on siis kuninkaiden ja keisareiden tehtävä täällä Euroopassa. Näissä kirjoissa hän esittää sängen uusia ja hämmästyttäviä asioita, vaikka hän itse sanoi, etteivät nämä ole hänen keksimiään, vaan tutkiessaan ihmiskunnan historiaa 9000 vuotta ennen Kristusta, on huomannut, että tätä ohjelmaa on alkuperäisesti toteutettu ja tämä oli myös israelilaisten alkuperäinen valtiollinen ja yhteiskunnallinen ohjelma. Hänen huomionsa oli kääntynyt näihin asioihin, kun hän oli tutkinut vanhoja okkultisteja, varsinkin ranskalaista, joka oli 1800-luvun alussa. Hän oli viitannut näihin asioihin, sillä hän oli tutkinut paljon ihmiskunnan historiaa ja kirjoittanut suuria teoksia siitä, mutta niitä tunnettiin vähän, sillä eihän maailma yleensä ole viitsinyt tutkia näitä okkultisia ajattelijointa. Se on aivan vieras tieteelle, mutta se sisältää sängen huomattavia asioita. Nämä molemmat mainitsemani salatieteilijät olivat tulleet samoihin tuloksiin. Samoihin aikoihin ja jälkeenpäin Ranskan toiset okkultistit, kuten Barlet ja Papus y. m. esittivät samoja asioita. Nämä heidän esittämät aatteet tähtäävät juuri siihen samaan yhteiskunnalliseen kolmijakoon, josta Tri Steiner puhuu maailmansodan aikana tai jälkeen. Muistaakseni hänen ensimmäinen kirjansa tästä asiasta ilmestyi vuonna 1918. Tri Steiner esitti nämä asiat uudenaikaisesti, kosketellen sen ajan oloja, joten hänen kirjansa ja hänen näkökantansa tuli pian kaikkialla tunnetuksi antroposofisen liikkeen kautta. Niitä

käännettiin toisille kielille ja sai kannattajia Ruotsissa, Norjassa ja Tanskassa; täällä Suomessa on myös niitä, jotka ovat ymmärtäneet Steinerin kannan ja koettavat sitä levittää, mutta ei suinkaan millään menestyksellä. Tri Steiner oli varovainen esityksissään, eikä hän ollut politikko, eikä osannut esittää asioita sillä loistavalla tavalla, kuin Kalergi. Minä en ihmettele, etteivät hänen kirjansa ole herättäneet huomiota poliittisissa piireissä. Niitä on raskas lukea niin, että täytyy olla (pöllähtänyt) teosofi tai muuta sellaista, että jaksaisi lukea läpi kirjan: die Kernpunkte des sozialen Organismus, joka ei ole itse teos, mutta niin vaikeatajuinen, että ihminen ajattelee nautinnolla sitä hetkeä, jolloin on lukenut sen loppuun. Tämä juuri on esteenä tämän aatteen leviämismelle. Kirjojen täytyy saada sellainen muoto, kuin Kalergi on niihin saanut, että pelkää koko ajan sen loppuvan; hän kirjoittaa hyvin nerokkaasti ja lyhyillä lauseilla, niin että tuntee saavansa täräyksen joka sivua lukiessaan. Sentähden ovat Kalergin kirjat saavuttaneet huomiota samoin kuin Pan-Eurooppalainen liikekin. Kuitenkaan Kelergin kanta ei lähde mistään syvemmästä, sanoisinko, uskonnollisesta vakaumuksesta; hänellä ei ole niin syviä näköaloja, puhumattakaan tiedosta, kuin on näillä toisilla, jotka ovat okkultisteja. Siis oikeastaan puuttuu Kalergin aatteesta se, minkä okkultistiset filosoofit ovat tuoneet esille. Okkultinen maailma odottaa omaa poliittisella älyllä varustettua tulkkiensa, joka osaa esittää näitä asioita niin, että ne menevät ihmisten mieliin ja että ihminen osaa niitä sulattaa. Kyllä sellaisia ihmisiä voi vielä ilmestyä, ja silloin tuo yhteiskunnallinen kolmijako, joka tuntuu aivan käsittämättömältä, kun lukee sitä raskaassa filosoofisessa muodossa, tulee saavuttamaan sellaisen aivan selvän ja järkevän muodon, että jokainen ihmettelee, että miten ei ole sitä ennen huomannut. Tämä on päivän selvä asia, mutta minä en osaa sitä asiaa sillä tavalla esittää. Kymmenkunta vuotta sitten, pienessä kirjoituksessani, joka julaistiin „Teosofissa“ ja „Ruusu-Ristissä“ ja niin populaarisesti kuin mahdollista, yritin

näitä näkökantoja esittää, mutta ei ne tietenkään herättäneet mitään huomiota. Niin kuin sanottu, en osaa keksiä, sillä en ole se politikko, joka tähän tarvitaan, en osaa keksiä niitä muotoja, että se menisi valtiollisia ja yhteiskunnallisia asioita harrastavien ihmisten päähän. Kuitenkin olemme varmoja, että eurooppalaisen pulman ratkaisu löytyy juuri näistä vanhoista käsitteistä. Ajatellessani tätä kolmijako aatetta, on aivan ensimmäinen silmiin pistävä seikka ja perustaja se, että meidän ihmisten täytyy oikein juurtajaksain ymmärtää, että meidän henkinen ja kulttuurielämämme, kaikki se, mikä kuuluu sivistykseen, uskontoon, filosofiseen opetukseen, kouluun ja yliopistoon, on asia, jonka täytyy olla ehdottomasti vapaan, täytyy olla ehdottomasti riippumaton kaikesta poliittisesta painostuksesta. Me emme koskaan pääse mihinkään onneen emmekä rauhaan, todelliseen kulttuurielämään, jos mikään politiikka voi uhata henkistä elämäämme. Ajatelkaamme vain Euroopan historiaa, niin kristityitä kuin olemmekin, niin on juuri politiikka, juuri niinsanottu valta, yhteiskunnallinen valta, virkavalta, kuningasvalta, juuri se on aina uhannut kaikkea henkistä elämää. Jos on ilmestynyt totuuden etsijöitä, jotka ovat sekä ajatelleet, että omassa elämässään paljon toteuttaneet kaikenlaisella harjoituksella ja itsekasvatuksella, sekä löytäneet enemmän tietoa totuudesta, kuin mitä ihmisillä yleensä on, ja jos ovat vähänkään yrittäneet valistaa kanssaihmissään, niin heitä on heti uhannut joku valta, poliittinen valta, vaikka se olisi ollut kirkon käsissä tai kirkko yhdessä valtion kanssa. Tämä valta on sanonut: sinä et saa ajatella noin, et puhua etkä kirjoittaa noin. Mikä on sen kohtalo, joka ei tottele? Pää pois! Polttaa tai panna vankeuteen. Olen varmaan kertonut, kuinka vielä meidän aikana, joku aika sitten (tai hyvinkin monta vuotta sitten) joku kristillismielinen lehti täällä Suomessa, ennen maailman sotaa kirjoitti oikein moraalisesti indiguoituna, syvästi, eetillisesti loukattuna kuinka on mahdollista, että sellainen ihminen kuin Pekka Ervast saa kulkea vapaana Helsingin kadulla ja liikkua

Suomessa kaupungista kaupunkiin. Kuinka on mahdollista, että meidän pyhällä, lutherilaisella kirkolla on niin vähän valtaa, ettei se voi näyttää hänelle: tuossa, neljän seinän sisällä, Kakolassa tai jossakin muualla samanlaisessa paikassa, josta ei äänesi kuulu. Siellä saat päättää päiväsi. Eikö tämä ole esimerkki ja todistus siitä, ettei henkinen elämä ole vapaa; ei ainakaan ole ollut vapaa, vaan että sitä on aina uhannut valta. Giordano Bruno poltettiin Roomassa 1600-luvulla, niinkuin muistatte, sentähden, että hän oli kulkenut ympäri Italiaa, Ranskaa ja Englantia ja saarnannut tuota Galilein ja Kepler'in kerettiläisyyttä, että aurinko ei kulje maapallon ympäri vaan maapallo kiertää auringon ympäri. Rooman papit ja piispat olivat pakotettuja polttamaan elävältä sellaisen hirveän ihmisen. Ja jos muistatte, millä tavalla meidän historian oppikirjat on kirjoitettu, ainakin ennen, ja kuinka joka maassa on kerrottu niinsanottua maailman historiaa hieman eri tavalla, hieman eri näkökannalta, joka nostaa sen kansan ja historian erikoisasemaan. Ei tietystikään historiassa ole faktoja muutettu: tietysti Kustaa Aadolf eli 1600-luvulla ja kävi sotaa Saksassa. Tämä vaan on kerrottu sellaisessa erikoisessa valossa, että aina sen kansan on Jumala valinnut aivan erikoisesti kansakseen. Sillä tavalla luettiin historiaa Ranskassa, ja keisarivallan aikana Saksassa. Keisari määräsi aina, millä tavalla on historiaa opetettava. Kun ajattelemme tätä, niin silloin ymmärrämme, kuinka vaarallinen on valta, kun se saa sekaantua vapaaseen kulttuurielämään. Semmoinen valta voi esim. jossakin valtakunnassa pakottaa ihmisiä oppimaan jotakin määrättyä kieltä, niin ettei saa koulusivistystä omalla äidinkielellään. Sellainen valta vie siihen, että tuo pieni kansa on sulatettava yhteen tämän meidän suuren kansan kanssa. Varsinkin, jos ajattelemme Keski-Euroopan kansoja: Puolaa ja Tsekkoslovakiaa y.m. niin vielä tänä päivänä tapahtuu hirveän paljon tällaista sortoa. Kulttuurielämähän on koulujen asia; ihmisen siveellinen ja älyllinen sivistys pitäisi olla vapaata. Ei siinä saa tulla kysymykseen minkäänlaiset käänteiset poliittiset

näkökohdat; ainoastaan totuus. Totuutta on opetettava lapsille ilman mitään sivutarkoitusta. Emme ole minkään poliittisen näkökannan nimessä oikeutetut pakottamaan ihmisiä sivistymään määrättyllä tavalla. Se on hirvuisen erehdys ihmiskunnassa. Täällä kristikunnassa olemme tehneet hirvuisen synnin ja yhä vielä tehdään. Täytyy tunnustaa, että olemme kyllä paljon valistuneet maailmansodan jälkeen. Tuo suuri hulluus ja veren vuodatus, jota emme osanneet näkymättömästä maailmasta estää, vaikka koettiin, se hulluus, johon ihmiskunta on heittäytynyt, se on kuitenkin saanut jotakin aikaan, koska veri on sangen omituinen neste, niinkuin „Faust’issa“ sanotaan, se on saanut aikaan sen, että olemme hieman edistyneet. Me emme tosiaankaan enää voisi sanoa, että jotakin yksityistä sorrettaisi, emme voi sanoa, että hänelle tarjotaan myrkkypikari niinkuin Sokrateelle, tai että naulitaan ristiin, kuten Jeesus, tai poltettaisi elävältä, niinkuin Giordano Bruno. Emme osaa kuvitella sellaista, emme myöskään käsitä sellaista, ettei ihminen saisi esteettä puhua, mitä ajattelee. Meidän oikeustajunta on siksi valistunut, että me vaadimme ja odotamme, että ihmisillä on henkinen vapaus. Se on toista, kuin tehdä pahaa. Ei ihminen saa tehdä pahaa eikä yllyttää toista pahaan, mutta tästä ei ole kysymys. Ei suuret hengen sankarit eikä kulttuurin esitaistelijat ole tehneet väkivaltaa eikä yllyttäneet ihmiskuntaa pahan tekoon. Vaikka Jeesus tuomittiin kuolemaan juutalaisen ylipapin toimesta ja Pilatus tuomitsi kuolemaan vallankumouksellisenä, niin hän oli itse asiassa kaikkea muuta kuin vallankumouksellinen jokapäiväisessä merkityksessä; hän sai aikaan vallankumouksen henkisessä maailmassa. Mutta hän varoitti nimenomaan sekoittamasta hengen maailmaa tämän maailman keinoihin niin, että kukaan ei luulisi, että Jumalan valtakunta on toteutettava sillä tavalla, että pistämme kuoliaaksi jokaisen, joka ei ole toteuttamassa Jumalanvaltakuntaa. Sitä Jeesus juuri tarkoittaa kun sanoo: „minun valtakuntani ei ole tästä maailmasta, mutta se on tässä maailmassa. Se on taivaassa,

mutta sen tarkoitus on tulla tähän maailmaan. Jos Jumalan valtakunta olisi taivaassa ja meidän pitäisi olla Jumalan valtakunnassa, niin silloin meidän pitäisi olla vaan taivaassa. Mitä meillä olisi silloin täällä tekemistä. Mutta asia on se, että Jumalan valtakunta ei ole todellisuudessa olemassa, ennenkuin se toteutuu tässä näkyväisessä maailmassa. Tämä näkyväinen maailma on sitä varten, että mikä näkymättömässä maailmassa on totta, se tulee täällä toteutettua sekä yksilöihin, että kansoihin nähden. Sentähden rukoilemme: tulkoon Sinun valtakuntasi, toteutukoon se täällä maan päällä. Me emme saa pienimpänä sivuajatuksenakaan erehtyä ajattelemaan, että sen voisi toteuttaa väärin keinoin. Jumalan valtakunta on juuri siinä, että toteutamme sen oikein keinoin jos me itse luovumme pahasta ja jos meitä on monta yhdessä ja olemme valmiita kuolemaan marttyyrikuoleman, ennenkuin olemme valmiit käyttämään miekkaa Jumalanvaltakunnan puolesta. Silloin toteutuu Jumalan valtakunta. Ei ketkään kulttuuri-ihmiset ole yllyttäneet ihmisiä vääriin keinoihin; jos niin olisivat, niin eivät he olisi olleet hengen ihmisiä, vaan oman menestyksen ja vallan ja kunnian tavoittelijoita, politikoitsijoita, ei mitään kulttuuritaistelijoita, vaan vallan tavoittelijoita. Sentähden on tämä ensimmäinen niin tärkeä kohta tuossa eurooppalaisen pulman ratkaisussa, eli kolmijakoatteen ymmärtämisessä, että ymmärrämme eroittaa kulttuurielämän itsenäiseksi. Sen on kokonaan vapauduttava vallan holhouksesta, olkoon se valta vaikka kirkko. Kirkko ei ole mikään todellinen kirkko, jos se turvautuu väkivaltaan, niinkauvan kun sen takana on valta: armeija ja hallitus y. m. se on poliittinen ilmiö, ei kulttuuri-ilmiö. Se ei saa silloin nimittää itseään henkisellä nimellä ja vakuuttaa, että hän tekee työtä kulttuurin puolesta, ei, ei saa farisealaisesti puhua henkistä työtä tekevänsä. Sen täytyy seista omilla jaloillaan, kuten muut kulttuuri-ilmiöt. Valta ei ole oikeutettu suosimaan jotakin henkistä suuntaa enemmän kuin toisia. Jos meidän valtio tahtoo pönkittää lutherilaista kirkkoa, niin lutherilainen se kyllä on,

mutta ei mikään kristillinen kirkko niin kauvan kun meillä ei voi olla täydellinen henkinen vapaus ja täydellinen kulttuuriryö. Me otimme suuren askeleen Suomessa, kun julistettiin, että kirkko on vapaa valtiosta, se oli suuremmoista. Uskonto oli vapaa ja se sai muodostua niinkuin halusi. Mutta kulissien takana minä aina olen ollut näkevinäni, että tuota lutherilaista kirkkoa nimitetään valtion – tai oliko se kansan kirkoksi. Meidän kansa on vielä tuollainen. Samalla tavalla on erään toisen henkisen, kulttuuri-moraalisen kysymyksen kanssa, kun siitä tehdään poliittinen kysymys ja se on kieltolakikysymys. Nythän täällä vasta juopotellaan. Ei minun tarvitse puhua siitä, sillä siitä puhutaan valtiopäivillä. Nyt on juoppous pahempi kuin 60-luvulla. Se kulttuuriryö, joka on tehty raittiuden nimessä, on mennyt aivan hukkaan sen jälkeen, kun siitä tehtiin tuommoinen valtiollinen kysymys, että täytyy ehdottomasti olla raitis, muuten voi varjele. Tätä seuraa, että ei ainoastaan miehet, vaan myöskin naiset ja lapsetkin juovat. Se on ihmishengen luonnollinen reaktioni, kun sitä koetetaan pakottaa. Meitä ei saa pakottaa, vaan vakuuttaa.

Meidän täytyy yhä tehdä työtä, raittiustyötä, todellista uskonnollista valistustyötä. Kirkon olisi tultava sellaiseksi, että ei oltaisi siitä riippuvaisia toimeentulon puolesta, vaan omasta työstä, niin ettei mikään valtion armeija ole turvaamassa toimeentuloa, vaan se on vedettävä juuri ihmisen harrastukseen: tahdotko, että saarnaan ja pidän huolta henkisistä asioista? Kun kirkko asetetaan siihen asemaan, missä se oli kristikunnassa alkuaajoilla, sitten vasta kysytään jokaiselta lahkolta ja jokaiselta uskonnolta, paljonko on uskonvoimaa.

Kulttuurielämä täytyy olla vapaata, sen täytyy olla riippumaton valtion pakosta. Tämä on yksi sellainen uusi näköala Euroopassa.